PODSUMOWANIE 9. SZKOŁY LETNIEJ PKN ICOMOS

W Katowicach w dniach 16 – 18 sierpnia 2023 r. odbyła się **9. edycja Szkoły Letniej PKN ICOMOS**, która od lat skupia młodych specjalistów zajmujących się ochroną dziedzictwa kulturowego. Tematem wiodącym tegorocznego wydarzenia było **„Niechciane dziedzictwo”** i poprzemysłowe zabytki Śląska.

Temat jak i miejsce spotkania nie zostały wybrane przypadkowo. Dla Katowic, jego mieszkańców i specjalistów w zakresie ochrony zabytków, niekiedy wciąż żywe i funkcjonujące dziedzictwo przemysłowe jest niezwykle ważne, a zagrożenia, decyzje o jego dalszych losach, ochrona i zarządzanie stanowią nieustające pole do dyskusji i działań.

Współorganizatorami wydarzenia była Fundacja Ochrony Dziedzictwa Przemysłowego Śląska oraz Narodowy Instytut Konserwacji Zabytków. Szkole Letniej patronował Departament Ochrony Zabytków Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Gospodarzem było **Muzeum Hutnictwa Cynku WALCOWNIA w Katowicach**, w którym odbywały się prelekcje.

Wykłady wprowadzające, Walcownia w Szopienicach, fot. CŁ

W programie pierwszego dnia Szkoły Letniej znalazły się wykłady poruszające zagadnienia teoretyczne i praktyczne związane ze specyfiką ochrony i zarządzania zabytkami techniki na Górnym Śląsku. Wśród prelegentów znalazł się **dr hab. inż. arch. Piotr Gerber** (Prezes Zarządu Fundacji Ochrony Dziedzictwa Przemysłowego oraz Polskiego Komitetu Ochrony Dziedzictwa Przemysłowego TICCIH), **mgr Maciej Mądry** (Dyrektor Muzeum Hutnictwa Cynku WALCOWNIA), **mgr Katarzyna Szczerbińska-Trecjak** (Dyrektor Muzeum Kolejnictwa w Jaworzynie Śląskiej, Sekretarz Zarządu Polskiego Komitetu Ochrony Dziedzictwa Przemysłowego TICCIH), **dr hab. inż. prof. IBDiM Janusz Rymsza** (Zastępca dyrektora w Instytucie Badawczym Dróg i Mostów w Warszawie, przewodniczący Rady Naukowej przy Generalnym Dyrektorze Dróg Krajowych i Autostrad) oraz **mgr Bolesław Błachuta** (Miejski Konserwator Zabytków w Katowicach).

O samym **Muzeum Hutnictwa Cynku WALCOWNIA**, w którym w oparciu o unikatowy ciąg technologiczny do produkcji blach cynkowych prezentowana jest historia rozwoju hutnictwa i przerobu cynku, oprowadził jego wieloletni pracownik, **ostatni nadmistrz Janusz Stolorz**, dzieląc się jednocześnie opowieściami i własnymi wspomnieniami z pracy w hucie.

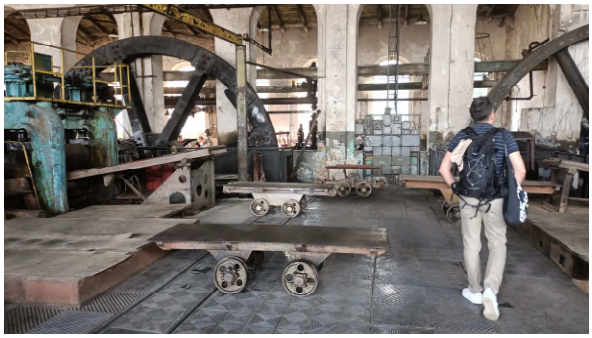

Tego dnia na uczestników Szkoły Letniej czekało również zwiedzanie **osiedla Nikiszowiec**, stanowiącego w pełni zachowany przykład zabudowy patronackiej, powstałej w latach 1908-1927 r. na zlecenie koncernu ,,Spadkobierców Gieschego" wg projektu berlińskich architektów Georga i Emila Zillmannów. Zgłębienie architektonicznych i społecznych historii wyjątkowego osiedla było możliwe dzięki przedstawicielom Stowarzyszenia Fabryka Inicjatyw Lokalnych.

W drodze powrotnej uczestnicy zobaczyli jeszcze pozostałości zabudowań dawnej **Huty Uthemann**, obejmujące wieżę ciśnień oraz budynek dyrekcyjny z początków XX wieku. Obiekty nie są obecnie użytkowane.

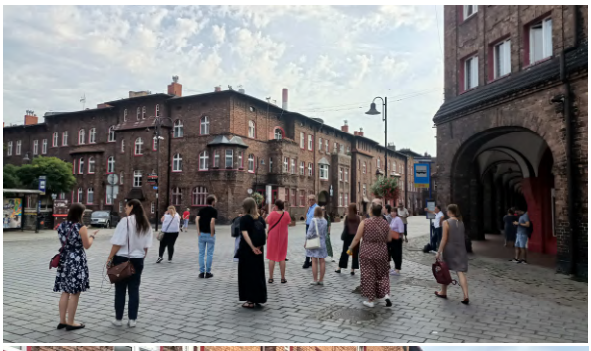

Drugi dzień rozpoczął się zbiórką na parkingu Muzeum Śląskiego i przejazdem do **Kopalni Węgla Kamiennego Staszic-Wujek** oraz **Śląskiego Centrum Wolności i Solidarności**, miejsca pamięci historycznej, związanego m.in. z tragicznymi wydarzeniami grudnia 1981 r. Uczestnicy podzieleni na dwie mniejsze grupy mieli niecodzienną okazję do zjazdu do czynnej kopalni węgla kamiennego niemal 400 m pod ziemię. Uczestników zabrano do autentycznego pola szkoleniowego, gdzie znajduje się m.in. ściana szkoleniowa z sekcjami obudowy zmechanizowanej oraz urządzenia wykorzystywane przy wydobyciu surowców.

Popołudniowy program stanowił wykład wprowadzający dra hab. inż. arch. Piotra Gerbera oraz zwiedzanie **Walcowni Huty Cynku Silesia w Lipinach**, powstałej w latach 1858-1859. Opiekunem spaceru był pan Andrzej Ciembrowicz. Do I wojny światowej zakład w Lipinach uchodził za największy w Europie, a od kilkunastu lat pozostaje nieużytkowany i czeka na nowy program funkcjonalny oraz adaptację. Uczestnicy podzielili się własnymi pomysłami na nowe życie opuszczonych zakładów i ich rewitalizację.

Trzeci, ostatni dzień to rozmowy na temat dziedzictwa cyfrowego i odwiedziny w **Muzeum Historii Komputerów i Informatyki w Katowicach**, gromadzącego unikatowe zabytki z zakresu historii polskiego oraz zagranicznego przemysłu komputerowego i informatyki. Wykład wprowadzający przedstawił online inż. Krzysztof Chwałowski, współzałożyciel placówki.

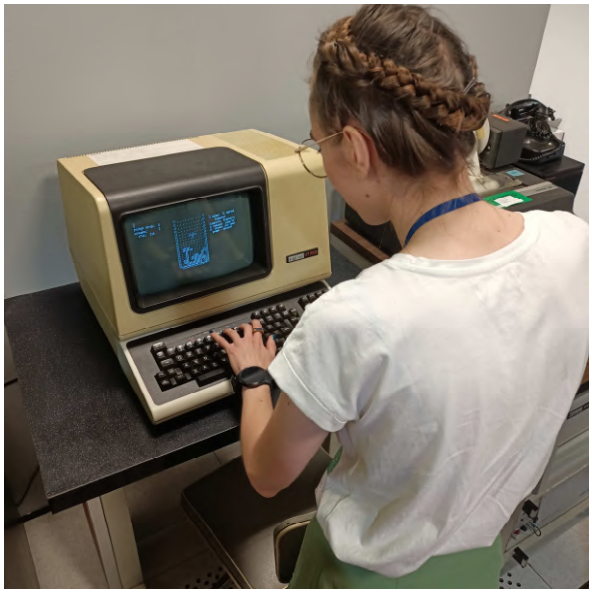

Na koniec uczestnicy zostali przetransportowani do zabytkowego wiszącego mostu żelaznego z 1827 r. na rzece Mała Panew w Ozimku oraz **Muzeum Hutnictwa Doliny Małej Panwii.** O moście i działalności Stowarzyszenia Doliny Małej Panwii opowiedział dr n. med. Tomasz Juros. Na tym najstarszym, istniejącym do dzisiaj moście łańcuchowym na świecie 9. Szkoła Letnia PKN ICOMOS oficjalnie została zakończona. Certyfikaty udziału uczestnikom wręczyli **dr hab. inż. arch. Robert Hirsch, prof. PG**, Wiceprezes PKN ICOMOS, **mgr Maciej Mądry**, Dyrektor Muzeum Hutnictwa Cynku WALCOWNIA oraz **dr Katarzyna Pałubska**, Dyrektor Departamentu Ochrony Zabytków MKiDN.

W tegorocznej Szkole Letniej PKN ICOMOS uczestniczyło 38 młodych specjalistów związanych zawodowo z ochroną zabytków m.in. konserwatorzy, architekci, architekci krajobrazu, historycy i historycy sztuki, prawnicy, reprezentujący urzędy konserwatorskie, pracownie projektowe, placówki naukowe, muzea i inne instytucje zajmujące się ochroną, konserwacją i rewaloryzacją dziedzictwa kulturowego.

oprac. i fot. Celina Łozowska